

РЕЦЕНЗИЯ

на трудовете, научно-изследователската и преподавателската дейност на
доц. дфн Благовест Сотиров Моллов,
участник в конкурс за професор по 3.3. Политически науки
(Европеистика – Странознание на Великобритания с преподаване на английски език),
обявен в ДВ, бр. 33 от 17.04.2018

Процедура и материали по конкурса; общо представяне на кандидата

Доцент дфн. Благовест Сотиров Моллов е единствен кандидат за горепосочения конкурс. Условието и сроковете за обявяване и представяне на документите, както и процедурите за избор и работата на журито отговарят на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Всички изисквани от участника документи са образцово представени; най-важни сред тях са монографичните трудове *The New British Intellectual History*, БАН, 2018; *Semanticizing. Studies of Analytic Meta-metaphysics*, УИ, 2017; *The Histor(iograph)ical Turn of Analytic Philosophy*, УИ, 2016; *Notes of R. G. Collingwood's "Re-enancement" Analogy*, БАН, 2018 и статиите: *Aristotle's Modal Syllogistics: Doubting the "Darkness" of "Aristotelicity" Degrees*, 2018 *Preemption and the Possibility of a Counterfactual Account of Causation*, 2015 *Conterfactuals and circularity*, 2015; *Контрафактуални кондicionали и модална епистемология*, 2015.

С нито един от тях той не е участвал в предишни конкурси за придобиване на научно-образователна степен или академични длъжности. Към тях могат да се прибавят множеството преводи и редакции на основни философски трудове, които показват както траен интерес, така и все по-увереното овладяване на основното изследователско поле дотам, че определено може да се каже: Благовест Моллов е сред най-сериозните български изследователи на важни културно-исторически, езикови и философски тенденции във Великобритания. У нас няма по-добър познавач и изследовател на характерни за британската или изобщо англоезична култура и философия идейни ядра, каквито са британският идеализъм, „островните“ реакции към континенталната философия, споровете за възможността на обективна история, логическите и културно-исторически изяви на формалните и алетични модалности и т.н. Неговите изследвания

се отличават с отлично познаване на източниците, постоянна критична дистанция, подплатена с характерната за тая традиция иронична стриктност при представяне на чужни и свои тези тези и най-вече на английски академичен език, все по-рядък дори в англоговорящи научни общности. Благовест Моллов е след малцината, ако ли не единствен от българските изследователи, които са способни за няколко години след първата си хабилитация да представят такива съдържателни монографии и статии. При това те не следват научната мода със стандартно и заради това безлично ползване на съвременния *lingua franca* в скопения от социално-мрежова и проектна употреба *Basic English*, а са водени от убеждението, че от една страна така се участва във важни спорове на една традиция, а от друга се образова българската публика, колкото и да е наивно – и поради това някак героично-себеотрицателно - всичко това. В цялата си досегашна академична работа Благовест Моллов използва тоя висок изследователски стил, съчетавайки личния ангажимент към темите на изследването с преподавателското задължение към студенти от различни образователни степени както в спец.

„Европеистика“, така и при курсовете с магистри и докторанти във Философски факултет и ФКНФ, като представя теми, насочващи ги към далеч по-широки области от обичайно присъщите на тясното странознание на Великобритания. Тези преподавателски качества са в унисон със споменатите по-горе изследователски характеристики. Те личат най-вече в представените монографии, публикувани в последните три години.

Основни теми на изследване

В представените трудове Благовест Моллов продължава и разширява собствената си изследователска програма, заложена от студентските години, развита в дисертациите му и монографията „Епистемология и еридика: въведение в съвременната британска историография“ като „онтология на историографската обектност“ и сега достигнала зрелост в ***The New British Intellectual History***.

Тук в изчерпателното и полемично рефериране на възгледи на съвременни автори – доколкото ми е известно, това се прави за пръв път не само у нас - се доразвива изходното начало от очевидното, но често пренебрегваното противоречие между история и историография. Около него се представят философските, интелектуалните, политологическите, икономическите, правните и общоидеологическите понятия, в които кристализира британската цивилизация. Нейният външен пласт е доминацията на

английския език, но под него стои имперското самомнение за историята на идеите или интелектуалната история, поставена под съмнение като легитимна научна дисциплина във вариантите си на история на философията, на културата или на мисълта изобщо, върнати отново към езиковата видимост – „фоничността“, която сега се оказва същност, макар да е несъмнено явление. Това не е само форма на диалектико-логическия парадокс за тъждеството между явяването на същността и същността на явлението, които някак сандвичово опаковат исторически процеси и съответни научни подходи и теми. По-скоро е трезво схващане на историческия процес в неговите преплетеност и констелативност, създаващи илюзията за еднозначие в езиковия израз. В неговата конкретност (Моллов обстойно разглежда схващанията на С. Колини, А. Брет, Дж. Бъроу) не може да се издърпа една водеща нишка, макар различни школи, колежи и подходи да опитват непрестанно това с концептуализацията и самоконцептуализацията на т. нар. интелектуална история, с удържане на „визуални речници“, „иконографии“ и „места на съзнанието“ и постоянно изчистване и превеждане на дисциплинарната самоидентичност в априорната артикулация на идеите в дискурсивни модуси и съвременно валидизирани „находки“; все в постоянен спор с апостериорната анти-интелектуалната историография, политическите теории и медийната публицистика. С подобно поддържане и контролиране на интелектуалните граници (вж. р. 203 и сл.) се преиграват както модели на класическата „германофонна“ философия, така и се стига до крушението на логиката в историята на идеите с характерния пост-модерен – и предимно „франкофонски“ – тренд, при което и „англофонната“ теория би следвало да се откаже от своята изключителност, за да отидат всичките към метафизически основания на това, което е. То проговаря в ироничния край на книгата само с многосмисленото *It is*, изчерпващо заключителната част „*Time for Despair*”.

Тази монография по същество продължава тезите на *The Histor(iograph)ical Turn of Analytic Philosophy*, развити откъм частен, философско-школски проблем за аналитичната философия, но играещи методологическа роля за Моллов. Тя има хипертетичен характер и може да се нарече „мисловно убеждение“, което не е догма, а е необходимо за разбирането както на засяганите теми, така и на собствените основания на автора. Става дума за свойствения за всяка философска доктрина самоединтификационен мит, полемично мотивиран от алтернативни схващания за разглежданите проблеми, демаркацията и опазването на чистотата на методите и начина на представяне на собствената и чужда история. Колкото и да изглежда нов, всеки подход в това отношение е дълбоко закотвен в традицията, чиято жизненост се

поддържа от променящи се названия при запазване на същностни нагласи и основания. Дотолкова всяка историография, но най-вече философски или идейно ориентираната, зависи от метафилософски реалности – език, традиция, общностна и обществена организация и дори локализация на научната дейност в съответни школи. Така се очертава границата спрямо другите, които, стоящи отвъд нея (в част IX на книгата това отлично е показано във връзка с Хайдегеровата философия и „Битие и време“), са и отвъд същностните основания, на които е стъпила школата. Същевременно това променя школската нагласа чрез свървания към нетипични за нея теми нерядко дотам, че те се превръщат в характерни и дори идентифициращи я в стила „Само трайното се променя“. (В известен смисъл това е точната характеристика и на езика, което гарантира жизнеността на всяка ориентирана към него философия.) Тази опростено представена тук теза е обстойно развита в примерното изследване на историческия и историографски обрат на аналитичната философия, тъй обичайна за Великобритания с вече класическия пример на Б. Ръсел и поредицата интерпретативни последствия, които предизвикват неговите представяния на класическата и по-нова философия.

Това е приложено по отличен начин в монографията *Semanticizing. Studies of Analytic Meta-metaphysics*, където се показват и обясняват стандартните историографски и историко-философски, културни наративи за същността на традицията като антиметафизическа при два основани подхода – дефлационен или семантичен и инфлационен, неоаристотелиански със съответните ревизионистки схващания и критики на опитите за сциентизиране на метафизиката като своего рода „мегафизика“. Моллов изразява обаче и със здрав скептицизъм претенциите на традиционната метафизика за субстанциално познание на реалността извън езика и мисленето, извън „не-лингвистичната и не-ментална“ реалност. Донякъде остава неясно дали за автора съществуват именно такива реалности в предметен вид. Най-вероятно става дума за процеси, които се реифицират в езика и мисленето, в съществителни като „философия“, „наука“, „истина“ и т.н. Подобно на митологичните божества те започват да играят ролята на същества, надарени със съзнание и цели, макар самите те да не са съществуващи по начина, по който пространствено съществуват вещите.

Методологически това е твърде трезв поглед особено във връзка със „странознанието“ и начините да се познават уникалности чрез исторически и пространствени аналогии. Този метод Моллов прилага върху конкретен автор, чието схващане за история, наред с широка панорама на множество историко-философски и политически гледища, вече е обстойно критикувано от марксистки позиции у нас от Николай Ирибаджак в Клио

пред съда на буржоазната философия (София, 1986), а именно Р. Дж. Колингууд монографията в *Notes of R. G. Collingwood's "Re-enactment" Analogy* – както и в статията *Aristotle's Modal Syllogistics: Doubting the "Darkness" of "Aristotelicity" Degrees*. Монографията е любопитен и досега непровеждан мисловен експеримент, при който изискваният от автора метод се прилага към самия него, за да се стигне до отрицателния резултат, че иначе критикуваното като тривиално се явява в не по-малко тривиалния си облик на рутинната изследователска дейност. Вероятно това се дължи и на характерната самозащита на традиционната наука, която трудно търпи философската инквизиция и поради това дори в опитите за критика се осланя на самата себе си (вж. р. 117). На това се противопоставя преосмислянето чрез разбиране и философско контекстуализиране. Последното обаче е всъщност универсализиране. Дотолкова Благовест Моллов би могъл да бъде причислен към универсалистите, които се интересуват по-скоро от понятия и логически фигури, а не от непосредствения исторически контекст. Затова в неговите работи почти отсъстват позовавания на биографични, политически, идеологически и т.н. факти, които могат да обяснят „меандрите“ в самоосмислянето не само на отделен мислител, но и на философията, била тя и аналитична.

Приноси

В съответната справка за приносите Благовест Моллов по-скоро е реферирал работите си. В представените трудове той е реферирал и множество възгледи, което може да е относителен принос и подтик за по-нататъшни изследвания и учене. Тъй като те са на английски език, несъмнено имат приносен характер не само като възможни учебни пособия по странознание, но и са с далеч по-широк обхват, отколкото тесния кръг читатели от България. Това донякъде обяснява и една от липсите в представените книги и статии: отсъства каквото и да е отношение към български автори, които са изследвали било по-пълно, било отчасти тематизираните проблеми. Същото може да се каже и за неспоменаването на особено влиятелната не само у нас марксистка традиция: и откъм политически, и откъм мирогледни, и откъм философско-доктринални основания тя се отнася към философията, историята, историографията, езикознанието, политиката и т.н. методологически по начин, водещ по аналогични изводи за обясняване на възгледите, макар и с друга предметна обществено-икономическа, дейностна партийно-политическа и културно-идеологическа област.

Според мен най-важните приноси в представените монографии и статии могат да бъдат обобщени така:

1. Представяне на една интелектуална история на Великобритания през ХХ в. с основния за нея научно-методологически, философско-исторически и езиково-семантичен проблем за възможността на запазването и автентично представяне на „високата“ интелектуална традиция, включително със съответния отпор срещу „външни“ гледища.
2. Предметно и методологическо обосноваване на концептуалната недостатъчност както на отделни подходи, така и изобщо на претенцията за метафизическото самообосноваване на научни области, към което би могло да се сведе в частност философско-историческото, а изобщо - хуманитарното знание.
3. Приложение на изисквания изследователски метод към изискващите го като начин за създаване на нова изследователска предметност, при което не се остава в затворен кръг, а се отива към разширяващи и съответно променящи го теми.

Като имам предвид казаното, както и досегашната научно-изследователска и преподавателска работа, намирам за напълно обосновано да предложа на научното жури и на Факултетният съвет на Философски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ да присъдят на доц. д-р Благовест Сотиров Моллов научното звание **професор** по Европеистика – Странознание на Великобритания с преподаване на английски език.

06.10.2018

Рецензент:

проф. д-р Димитър Денков

Катедра “История на философията”

СУ “Св. Климент Охридски”